

Enige opheldering over de VSRP en SSRP

De Vereniging van Vrienden van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten en een groot aantal leden daarvan, die ook donateur zijn van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten hebben grote problemen met de houding van de Stichting. Voor velen is het niet (helemaal) duidelijk wat die problemen nu zijn. Aangezien de authenticiteit van de schepen, en verschillende opvattingen daarover, centraal staat, is enige opheldering gewenst. Het is ook interessant voor derden die zich bekommeren om klassieke schepen om te trachten de meningsverschillen te begrijpen.

Daarom hier enige belangrijke punten:

1. De Stichting is in principe onafhankelijk en niet verplicht rekening te houden met de Vereniging. Echter, de leden van de Vereniging zijn automatisch allen sponsor van de Stichting, en waarschijnlijk zo een belangrijke, wellicht onmisbare, bron van inkomsten die het werk van de Stichting mogelijk maakt.

2. In het stamboek worden (artikel 3,1,b van de statuten) jachten opgenomen welke uit historisch oogpunt als monument kunnen worden beschouwd, maar ook schepen welke "door hun bouw en sierlijkheid" als monument kunnen worden beschouwd. Hiermee heeft de Stichting een wel zeer moeilijke taak. Kennen wij enig andere behoudsorganisatie die nieuwe "gebouwen, boeken, landschappen of wat dan ook" als monument opneemt?

3. Om de taak van de Stichting mogelijk te maken is een lijst met criteria opgesteld waaraan schepen moeten voldoen om in het stamboek te worden opgenomen. Deze criteria worden van tijd tot tijd aangepast aan de omstandigheden. Daarbij wordt vaak de authenticiteit geweld aangedaan.

4. Jachtwerven willen schepen verkopen. Kopers stellen eisen. Het ingeschreven zijn in het stam-

boek wordt zo ook een commercieel belang. Wat vraagt de koper? Hij wil een schip dat snel is, sneller dan de reeds bestaande schepen. Het moet ook comfortabel zijn en het moet ingeschreven kunnen worden in het stamboek. De ontwerpers van ronde en platbodem jachten slagen wonderwel aan de schijnbaar tegengestelde eisen te voldoen binnen de criteria. De als jacht gebouwde schepen wijken bijna steeds af van de oorspronkelijk als vissersschip of vrachtschip gebouwde schepen, maar voldoen over het algemeen wel aan de criteria. Dat zegt wel iets over de criteria!

5. Recent heeft de Stichting besloten het stamboek onder te verdelen in categorieën. Hiermee wordt het direct duidelijk of een schip een historisch monument (categorie a en b) is of tot een der minder monumentale categorieën behoort. Vooral categorie d is voor de discussie van belang. In categorie d worden schepen opgenomen die afwijken van de oorspronkelijke vormen of bouwwijzen maar wel aan de criteria voldoen. Het grootste deel van het bestaande stamboek, en ieder geval alle van de oorspronkelijke typen afwijkende schepen, behoort tot categorie d (of zou daartoe moeten behoren) Het is een ieder duidelijk dat, hoe mooi we sommige schepen in categorie d ook vinden, echte "monumenten" zijn het niet. Toch vervullen de schippers van deze schepen een belangrijke rol bij de organisatie van en deelname aan evenementen en maken zij zo propaganda voor de ronde en platbodemjachten.

6. Bij kritische beschouwing van de reeds in het stamboek ingeschreven schepen blijkt een deel niet geheel aan de criteria te voldoen. Zo zijn er een vrij groot aantal Zeeschouwen waar de motor is geplaatst in een brede dooskiel. Deze schepen zien er boven water prima uit, maar de dooskiel kwam niet voor bij het oorspronkelijke type. Zonder deze dooskiel zou de motor, tijdens de bouwperiode van deze schouwen nog zeer gro-

te omgebouwde automotoren, een grote sta-in-de-weg vormen en het comfort negatief beïnvloeden.

7. De Stichting wil bij verkoop en aanmelding van een nieuwe eigenaar schepen die niet aan de criteria of aanvullende criteria voldoen maar wel eerder in het stamboek waren ingeschreven niet meer toelaten tot het stamboek; hier vallen ook bovengenoemde zeeschouwen onder.

8. Recent zijn aanvullende criteria voor enkele scheepstypen gepubliceerd, Lemsteraken, Hoogaarzen en Schokkers. In de inleiding tot deze aanvullende criteria wordt gesteld dat waar grenzen

zo nauw vaststellen dat vrij veel oude mooie echt historische schepen hieraan niet voldoen. Zo stelt Huitema in "Ronde en Platbodem Jachten: "Bij houten Lemsteraken is de gaffel slechts zeer licht gebogen". In de aanvullende criteria wordt een grens gelegd die zegt dat de pijl van de gaffel moet liggen tussen 10% en 20% van de lengte van het bovenlijk van het zeil. Een vrij sterke kromming. Ook wordt de lengte van het zeil aan de gaffel beperkt tot 44% van de lengte van het onderlijk. Deze grenzen zouden sommige historische schepen, vooral oude visserman-aken, uitsluiten. Ook de eis dat het berg-hout bij voor en achterstevan verjongd dient te zijn gaat wat ver,

De 'Zevija', een van de weinige overgebleven houten Lemsteraken, werd in 1898 gebouwd door Eeltje Holtrop van de Zee in Joure. Dankzij restauraties zeilt de familie Verwelius nog steeds met dit fantastische schip. Foto Theo Kampa.

zijn gesteld dit de uiterste grenzen zijn.

Voor veel leden van de Vereniging is het moeilijk te begrijpen dat er aanvullende criteria worden ontworpen die sommige grenzen

daar dit een dure constructie is die bij oude visserman-aken niet altijd werd toegepast. De vereiste hoogte van de verschaning van Lemsteraken van 14 cm boven dek zou een groot deel van de kleine aken uitsluiten. Bovendien is het moei-

Tussen 1955 en 1960 werden er regelmatig Tholende schouwen gebouwd. Er zijn er acht ingeschreven in het Stamboek. Foto Theo Kampa.

lijk in te zien wat er mee wordt beoogd. Een lager dek doet de kajuit hoger lijken, dat is zeker niet fraaier. Een hogere verschansing doet de vloeiende lijnen van de boeisel geen goed. Beperkingen aan de maten en bollingen van het kajuitdak zijn zodanig dat wij vrezen dat niet alleen veel oudere schepen hieraan niet zullen voldoen, maar ook dat nieuw gebouwde schepen erg op elkaar zullen gaan lijken. De beperking in de algemene criteria, die zegt dat de opbouw in harmonie moet zijn met de romp en zo laag mogelijk, zeker niet hoger dan de bovenkant van de voorsteven, liet tenminste de variatie toe die zo karakteristiek is voor deze schepen. De belangrijke eigenschap van ronde en platbodem jachten dat ieder schip herkenbaar is en bijna nooit gelijk aan een ander dreigt nu verloren te gaan.

Vreemd genoeg, waar zo streng gekeken wordt naar het onderwaterschip van o.a. bestaande schouwen, worden nieuwe aken en schokkers binnen de aanvullende criteria gebouwd die in niets meer lijken op authentieke schokkers en hoogaarzen. Het is zelfs zo dat, waar authentieke schokkers en hoogaarzen een geheel verschillend onderwaterschip hadden, volgens de aanvullende criteria het onderwaterschip van deze schepen gelijk kan zijn, behoudens het toestaan van S-vormige spanten in het achterschip bij schokkers. Nu worden er Schokkers en Hoogaarzen gebouwd met sterk naar voor en achter oplopend vlak. Bij traditionele Schokkers en Hoogaarzen

is het vlak steeds bijna vlak in twee richtingen.

Voor Lemsteraken is alleen boven water bij kop en kont voor-

geschreven dat de huidgangen overlappen. Onder water mogen de schepen spiegelglad zijn. Een veel meer gepiekt achterschip dan historisch voorkwam is toegestaan.

Kortom, bij de aanvullende criteria heeft men duidelijk toegevoegd aan de eis snellere schepen te bouwen, terwijl men bij oudere schepen niet toe wil geven aan de ter wille van de toen nog grote scheepsmotoren aangebrachte dooskiel. Een veel kleinere afwijking van de authentieke vorm dan die van de nieuwe schokkers, hoogaarzen, en Lemsteraken.

Nog enkele algemene opmerkingen:

De geschiedenis van de Ronde en Platbodem Jachten tussen ongeveer 1960 en 1985 werd zeer

sterk bepaald door de economische mogelijkheden van de gebruikers. Rond 1970 waren er nog vele enthousiaste gezinnen die met veel plezier rond voeren in een 6 m Grundel, een 7 m Enkhuizer of Vollenhovense bol. De schippers van deze scheepjes bezochten reünies en vulden soms een belangrijke rol in de Stichting. Rond 1985 was de vraag naar dergelijke scheepjes bijna nul. Daarentegen was er een veel grotere vraag ontstaan naar Lemsteraken en Schokkers, maar wel minstens 11 m lang. Toch zou de Stichting niet voorbij moeten gaan aan deze ontwikkeling, en de scheepjes, soms met wat hoge kajuit of te grote ramen, niet uit het stamboek moeten verwijderen. Door deze jachten in het stamboek te laten, draagt de Stichting daadwerkelijk bij tot een behoud van de geschiedenis. Worden dergelijke jachten uit het stamboek verwijderd dan is dat geschiedvervalsing. Ook de schouwen met dooskiel passen in dit beeld.

De oplossing

Gek genoeg is naar onze mening de oplossing reeds aangedragen door de Stichting. Een stamboek met categorieën, waarmee duidelijk kan worden gemaakt wat echte monumenten zijn en welke schepen (categorie d) wel bijdragen tot het maken van propaganda voor de Ronde en Platbodemjachten zonder dat ze nu (misschien wel later) als monument op de voorgrond moeten worden geschoven. Tijdens het admiraalzeilen op een reünie ziet tenslotte niemand iets van de kiel, hopen we.

In deze tijd is de strijd om sponsor geld een zeer belangrijke factor bij vele organisaties. We kunnen ons niet voorstellen dat de Stichting enig risico wil lopen ruzie met een groep sponsors te krijgen door op de huidige weg door te gaan.

J.J. Nooteboom
H.P. Nooteboom

Kok schouwen, zoals de 'Andromeda' hebben een dooskiel... Foto: Theo Kampa